

Menighedsrådsmøde tirsdag den 20. august 2019 kl. 17.00
i Sognehuset, Thorning

Dagsorden:

1. Godkendelse af dagsorden og underskrift af referat fra sidste møde.
2. Meddelelser, herunder orientering om byggeri.
3. Kvartalsrapport for 2. kvartal 2019.
4. Opsamling vedr. kirkegårdsprojektet.
5. Indkomne tilbud vedr. diverse istandsættelsesprojekter.
6. Drøftelse vedr. orgel/piano.
7. Emner til fællesmøde den 12. september.
8. Evt. - punktet indsat på mødet.

Gråmose, den 18. august 2019

Sten Langdahl / Inger Mich.

Referat: Inger

Mødedeltagere: Jørgen Løvstad, Sten Langdahl, Margit Sørensen, Ruth Jespersen, Christoffer Thomsen, Inger Michelsen.

Overværende: Søs Lauritsen.

ad 1: Dagsorden godkendt med indsættelse af pkt. 8. Referat fra sidste møde underskrevet.

ad 2: Meddelelser:

JL: Vedr. gudstj. på Hauge Marked: Efterlyser idéer til musikalsk underholdning før selve gudstjenesten.

JL: Foreslår anskaffelse af lydanlæg til brug især ved udendørs gudstj.

JL: Orienterede om foreløbigt resultat af sin henvendelse til Kirkeministeriet, Præsteforeningen, Landsforeningen af Menighedsråd og Provsteforeningen vedr. forslag om fremtidig undersøgelse af præsteboliger for skimmelsvamp før nyansættelser (Se vedhæftet kopi af JLs kronik i Kristeligt Dagblad). JL indkaldes til møde med Præsteforeningens Boligudvalg her i efteråret, og sagen forelægges på Stiftsprovstemøde i Viborg i september.

Søs: Tømreren er igang med reparation af karme og luger ved tårnets glamhuller.

Sten: Orientering vedr. byggeri af præsteboligen og rundvisning på matriklen.

ad 3: Kvartalsrapport for 2. kvartal 2019 forelagt og godkendt uden bemærkninger.

ad 4: Vi afventer en foreløbig tegning med angivelse af tomme gravsteder. Søs siger til, når den er

færdig.

- ad 5: Der er indkommet overslag vedr. udskiftning af 7 stk. kirkevinduer (aluminium udvendig og træ indvendig, samme udseende som nuværende vinduer). Det skal undersøges, om vi må bruge denne løsning. Hvis det er tilfældet, må der indhentes tilbud på arbejdet (mindst 2 stk.). - Sten taler med provsten om det videre forløb.
Der er ligeledes kommet overslag/tilbud fra blikkenslager vedr. inddækning af overgang mellem skibets tag og tårnet, dels med materialerne bly og zink og dels wagaflex og zink. Det besluttedes, at dette arbejde kan sættes igang snarest muligt. Der var fuld enighed om, at vi vælger inddækning med bly og zink. Sten giver blikkenslageren besked.
- ad 6: Vedr. flytning af kirkebænk: Sten forespørger hos provsten om nødvendigheden af en evt. tilladelse fra højere myndighed.
Vedr. piano: Sten beder Lene indhente tilbud på både piano, der kan kobles sammen med orgel og et lydanlæg til udendørs brug inden fællesmødet den 12. sept.
- ad 7: Vore emner til fællesmødet:
Betaling/afregning ved organistafløsning?
Koda - kan vi have en fælles aftale for pastoratet?
Evt. anskaffelse af fælles lydanlæg til udendørs brug?
Fælles aktivitetsudvalg/koncertudvalg?
Der er indkommet forslag om fælles mini-kirkedage i pastoratet.
- ad 8: Evt.:
Næste møde aftalt til den 9. oktober kl. 17.00 i Sognehuset. Margit sørger for forplejning.
Vedr. fællesmøde: Vi skal sørge for forplejning. Inger bestiller sandwiches og drikkevarer, når vi kender deltagerantal.
Vedr. høstgudstjenesten: Forplejning aftalt. Christoffer hjælper med halmballer og kors.
Inger træffer aftale vedr. forstærkeranlæg og nadverbrød. Sten taler med Lene ang. musik (klaveret).

Underskrifter:

Bilag til pkt. 2, meddelelser:

Jørgen Løvstads kronik til Kristelig Dagblad:

Artikel/kronik om skimmelsvamp.

Overskrift: **Groft uansvarlig procedure vedr. skimmelsvamp i præsteboliger.**

6. juni 2019 kunne man på side 4 i KR. Dagblad under overskriften *Norsk tilgang til præsteboliger blev skræmmebillede* læse, at de seneste 3 år har 91 præsteboliger været ramt af skimmelsvamp. Der var ikke tal for, hvor mange af præstefamilierne, der havde været syge, fået varige mén, udgifterne til renovering/nedrivning-genopførelse af ny bolig, rensning af bohave, etablering af midlertidigt officielt præstekontor, erstatning til skadelidte.

Rigtig mange af de ulykkelige sager kunne være undgået, hvis det forslag, jeg vil præsentere KFrDs læsere for senere i artiklen, bliver realiseret.

I artiklen nævnes det, at 269 præsteboliger ud af 1763 er nedlagt fra 2006 til 2016. Dvs. at det er knap 1500 præsteboliger i Folkekirken i dag. Hvor mange af de familier, som bebor dem, skal igennem et invaliderende forløb med skimmelsvamp, før de ansvarlige gør, hvad der skal til?

Vi er en af de familier, hvis præstebolig har været ramt af skimmelsvamp.

Historien kort: Vi flyttede ind i præsteboligen 30. juni 2015. I foråret 2017 begyndte min ægtefælle af bruge astmamedicin. I sommeren 2017 blev vi så påvirkede af skimmelsvamp i præsteboligen, at vi inddrog præstegårdsudvalget i sagen.

Vi foreslog, at man fik foretaget en analyse af Jysk Teknologisk Institut (i det følgende JTI) for skimmelsvamp. Da opstartsprisen ligger omkring 25.000,- foreslog provsten præstegårdsudvalget, at man i første omgang inddrog den bygningsagkyndige til en undersøgelse af boligen. Det gjorde han i aug/sep 2017, men i forhold til den ekspertise, der kræves på feltet, var han ikke den rette.

Problemerne tog til i en grad med gangtagne tilfælde af lungebetændelse, generelle åndedrætsbesværigheder og alvorlig sænkning af immunforsvaret, at jeg og min ægtefælle flyttede i vores sommerhus 28. marts 2018 – samtidig med, at et firma, som beskæftiger sig med undersøgelse af huse med skimmelsvamp, foretog en undersøgelse.

Der blev afholdt møder med bl.a. provstiudvalget for Ikast-Brande provsti, og det foreslog så i maj 2018, at der skulle foretages en ny undersøgelse af præsteboligen af Jysk Teknologisk Institut. Det blev gjort, og da man havde den rapport i hænderne traf man den beslutning at ruge boligen fra 1870 (renoveret i 2007 for ca. 2 mio) ned og genopføre en ny (pris: 4. mio). Det arbejde pågår nu.

Hverken præstegårdsudvalget, det samlede menighedsråd, menighedsrådene i pastoratet, provst og provstiudvalg har handlet af ond vilje, så vidt jeg kan se. Vi har i hele processen været på fin talefod og har mig bekendt en god relation.

Og så kommer jeg til problemet: Retningslinjerne udsendt af ministeriet.

Her kan man læse i Bekendtgørelsen for vejledning ved mistanke om skimmelsvamp i præsteboliger, at når der er mistanke om skimmelsvamp i en præstebolig, skal man gøre sådan og sådan.

Når der er mistanke – dvs. at familierne er nået at blive alvorligt syge, FØR man foretager sig noget som helst. Skimmelsvamp medfører angreb, som ikke opdages i begyndelsen, men ved længerevarende påvirkning. Det er skandaløst, at man ikke udviser proaktiv adfærd.

På andre felter i samfundet udviser man proaktiv adfærd – f.eks. syn af biler over 4 år – man venter ikke, til et af hjulene falder af eller bremserne svigter.

Jeg har følgende forslag:

For så vidt angår alle præsteboliger over 50 år, skal der senest til næste provstesyn af boligen, fremskaffes en analyse af boligen for skimmelsvampeangreb foretaget af Jysk Teknologisk Institut eller tilsvarende firma, som har den nødvendige ekspertise. Sker det ikke, skal menighedsrådet idømmes en bod på min kr 25.000,- som evt kan gå til en fælles fond for skadelidte i forbindelse med skimmelsvamp. Dette blandt andet for at placere et ansvar for, at analysen foretages og i forbindelse med en evt. erstatningssag.

En af medarbejderne på Jysk Teknologisk Institut udtaler, at på den måde, vil præstegårdsudvalg og provst få et overblik over boligens tilstand for så vidt angår skimmelsvamp. Sammen med JTI udarbejde en langsigtet strategi for at rense/renovere angrebne områder, ændre uheldige

bygningsmæssige konstruktioner, således man er proaktiv – og kan undgå de katastrofale forhold, det ofte ender med – det vil nedbringe/eliminere antallet af syge præstefamilier, spare enorme beløb, lade præsterne og menighedsråd beholde fokus på det væsentlige: At drive kirke og menighedsliv.

Hvad sker der, når en præstebolig rammes af skimmelsvamp?

Det absolut største problem er præstefamiliens helbred, som kan ødelægges på livstid, og desværre ofte bliver det.

Præstefamilien påføres en mængde arbejde i forbindelse med en fraflytning, genhusning, møbler i depot, rensning af møbler – og desværre ofte en nedgang i livskvalitet og ydeevne.

Al den tid, der bliver brugt i præstegårdsudvalg og provstiudvalg i sagen.

Den uro det fremkalder i sognet – især hvis boligen skal nedrives og der skal genopføres en ny, som ikke er en tro kopi af den tidligere – i en tidssvarende udgave rent bygningsmæssigt og dermed sundhedsmæssigt.

Alle de midler, der bliver brugt i forbindelse med ovenstående.

I tilfælde af fredede præstegårde, gør særlige forhold sig gældende.

I mine 3 nabopastorater har de oplevet skimmelsvamp i boligerne.

En bolig er solgt, og en ny opført.

En er fraflyttet og bruges efter en renovering som menighedshus.

Den tredje er genopført som en tro kopi af den tidligere.

I alle tre familier har nogle af medlemmerne være syge og har stadig varige mén i form af nedsat immunforsvar og luftvejsproblemer. En af præsterne fortæller, at hun havde en veninde boende i 4 uger, umiddelbart inden de fandt ud af, hvad årsagen til deres dårlige helbred var. Den veninde havde ikke tidligere luftvejsproblemer, men tager på 11. år astmamedicin hver dag!

Første gang jeg sendte mit forslag – i en lidt anden udformning – dog i hovedtrækkene det samme indhold – til Præsteforeningen, var i maj 2018, hvor en ansat ville tage mit forslag med på et boligudvalgsmøde senere på måneden. Da jeg ikke hørte noget, kontaktede jeg nogen tid efter den ansatte, som desværre havde glemt at få det med på mødet. Vedkommende lovede at tage det med på et ny møde efter sommerferien. I september kontaktede jeg igen den ansatte, da jeg intet havde hørt. Jeg blev da fortalt, at man i Præsteforeningen arbejdede med præsternes boligsituation, et arbejde som siden provsterne skulle udtale sig om, og derefter vi præster.

I januar 2019 spurgte jeg min tillidsmand, om han havde hørt noget vedr. dette. Det havde han ikke.

21. februar 2019 blev jeg af receptionen i Kirkeministeriet (KM) viderestillet til chefkonsulent Rasmus Paaske Larsen, da jeg ville spørge, hvortil i KM jeg skulle sende mit forslag. Under samtalen afslørede chefkonsulenten afgørende mangelfuld indsigt i problematikken vedr. skimmelsvamp ved at postulere, at man altid kan lugte skimmelsvamp, hvilket JTI kan afvise.

Jeg sendte mit forslag til KM 21. februar kl 13.02 og fik 22. februar kl 9.59 – altså efter 20 timer og 57 minutter - svar fra chefkonsulenten med en blank afvisning af mit forslag, da den eksisterende procedure med at handle på en mistanke om skimmelsvamp var udmærket. Chefkonsulenten havde i svarmailen indsat noget af teksten fra bekendtgørelsen, om at præstefamilier skal bo under gode forhold mv.

Ovenpå den virkelighed, der er for for mange præstefamilier, er der kun ét at sige: Skandaløst!

Mit forslag havde jeg sendt til KM, endnu engang Præsteforeningen med cc til Præsteforeningens formand, Landsforeningen af Menighedsråd og siden til Provsteforeningens formand.

Chefkonsulenten benyttede i øvrigt lejligheden til også at sende sin afvisning af mit forslag til Præsteforeningen og Landsforeningen af Menighedsråd.

Jeg har intet hørt fra Præsteforeningen eller Provsteforeningen.

Jeg er blevet kontaktet af vicesekretariatschefen i Landsforeningen af Menighedsråd, som tager mit forslag så alvorligt, at de vil bruge tid på at drøfte det på et udvalgsmøde 14. juni 2019.

Skulle mit forslag ikke finde vej til at blive lov omgående, så håber jeg inderligt, at præster, menighedsråd og provster vil tage sagen i egen hånd og udvise proaktiv adfærd i en grad, så denne skamlet vedr. præsteboliger kan blive fortid.